

13. Трифонов А. Г. Культурология. XX век. Словарь / А. Г. Трифонов. – М.–СПб., 1997.
 14. Ясперс К. Смысл и назначение истории / К. Ясперс. – М., 1994.

References

1. Bart R. Izbrannyye raboty. Semiotika. Poetika / R. Bart: per. s fr. – M.: Progress, 1994.
2. Brazhnikov I. Smysl i chistota absurda / I. Brazhnikov // Sovremennaya dramaturgiya. – 1992. – №4. – S.200.
3. Breton A. Antologiya chernogo yumora / A. Breton. – M., 1999.
4. Garin I. I. Voskresheniye dukha / I. I. Garin. – M.: Terra, 1992.
5. Gudkov L. D. Metafora i ratsional'nost' kak problema sotsial'noy epistemologii / L. D. Gudkov. – M.: Rusina, 1994.
6. Kamyu A. Buntuyushchiy chelovek. Filosofiya. Politika. Iskusstvo / A. Kamyu: per. s fr. – M.: Politizdat, 1990.
7. Kant I. Kritika sposobnosti suzheniya / I. Kant: per. s nem. – M.: Iskusstvo, 1994.
8. Pavi P. Slovar' teatra / P. Pavi. – M., 1991.
9. Penskaya Ye. Problemy al'ternativnykh putey v russkoy literature. Poetika absurda v tvorchestve A. K. Tolstogo, M. Ye. Saltykova–Shchedrina i A. V. Sukhovo–Kobylyna / Ye. Penskaya. – M.: Carte Blanche, 2000.
10. Podoroga V. Vyrazheniye i smysl. Landshaftnyye miry filosofii: S. Kiyerkegor, F. Nitsshe, M. Prust, F. Kafka / V. Podoroga. – M.: Ad marginem, 1995.
11. Sartr Zh.–P. Stena: Izbrannyye proizvedeniya / Zh.–P. Sartr: per. s fr. – M.: Politizdat, 1992.
12. Teatr absurda. – M., 1995.
13. Trifonov A. G. Kul'turologiya. XX vek. Slovar' / A. G. Trifonov. – M.–СПб., 1997.
14. Yaspers K. Smysl i naznacheniyе istorii / K. Yaspers. – M., 1994.

Nimchyn S. O., senior lecturer in social and human sciences Poltava Institute of Economics and Law, higher education institution «Open International University of Human Development «Ukraine» (Ukraine, Poltava), mr.max.16@mail.ru

Ontological analysis existential absurd

The objective of this article is to make unity a description of reality. During the writing, the author used the following methods: analysis, synthesis, comparison, induction, deduction. Every phenomenon is limited in itself, and at the same time, thanks to logical thoughts of man, they are combined together, in order to form a continuous, unbroken pattern of Genesis (which proclaims the unity of reality). The traditional distinction in philosophy and science subjects and objects caused by them, in terms of existentialism, separation of man and the world. That is why a man outside fitting into the surrounding reality, the reality is it is not authentic existence, the gap (impulse) and which may occur thanks to existential absurdity. The decisive argument, using common sense against the last attempt to resist the absurd being, there is a reminder about our weakness, not to mention the ability skorelyuvaty or radically change the way we like, our situation, our state, our life.

Keywords: absurd consciousness «constructive» dominant, senseless, genealogy absurd ethical phenomenon «border situation».

УДК 141.7

Носач Б. О.,
аспірант кафедри соціальної філософії,
філософії освіти та освітньої політики, Національний
педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова
(Україна, Київ), gileya.org.ua@gmail.com

**ВІРТУАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ ПРОСТІР
СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА:
ТРАЕКТОРІЯ СОЦІАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ**

Аналізується сучасний стан суспільства як складної системи, яка все більше інтегрується у віртуальний простір в процесі здійснення економічної діяльності. Досліджено особливості, тенденції та специфіку економічного розвитку в інформаційну епоху, що притаманні суспільству як соціальній системі. Особливу увагу приділено еволюції економічної співпраці між окремими індивідами як невід'ємними суб'єктами системи суспільства у віртуальному економічному просторі. Здійснено спробу осмислення співвідношення та взаємостановлення реального та віртуального життя соціуму та їх вплив на розвиток національних та світової економічної систем.

Ключові слова: віртуальна економіка, симулякр та симуляція в економіці, інформаційне суспільство, віртуальність і політика, віртуальне підприємництво.

Мета статі: прослідкувати та охарактеризувати сучасні тенденції розвитку суспільства у віртуально-економічному контексті з позиції розвитку останнього як складної інформаційної системи з характерними для нього соціальними елементами.

Суспільство у будь-якому його вигляді та на різних історичних етапах свого розвитку є складною соціальною системою, якій притаманні певні ознаки, що характеризують стан його розвитку. Сучасна інформаційна епоха у віртуальному аспекті свого розвитку задає якісно нові параметри для роботи складної соціальної системи, яким є суспільство на сьогоднішній день. Не є винятком економічна сфера діяльності даної системи, яка безперервно прогресує і трансформується під умови та правила, які виникають у віртуально-інформаційному просторі. В економічній та філософській науці віртуальну економічну діяльність часто називають комп'ютерною онлайн-грою або симулякром економічних процесів, що відбуваються у реальному вимірі. Чи є віртуальне суспільство у контексті його економічної діяльності простим симулякром, інтернет-копією суспільства, що існує в реальному вимірі, або ж це стала віртуальна соціальна система яка динамічно розвивається і в середній перспективі претендує на повноцінне, незалежне від традиційної реальності, життя? На нашу думку, віртуальне суспільство у його економічній діяльності є складним механізмом з специфічним типом взаємовідносин між індивідом та його групами, ієрархією віртуальних інституціональних ролей та соціальних статусів, сукупністю складних суспільних норм та цінностей, що визначають поведінку індивідів з урахуванням специфічних (віртуальних) умов економічної взаємодії.

Віртуальний простір є новим типом символічної реальності в інформаційну або постіндустріальну епоху, яка за допомогою своїх унікальних ознак співіснує і протиставляє себе реальному світу речей. Ідея віртуального світу полягає у відтворенні образів та елементів реального світу за допомогою різнобічних симулякрів та візуалізованих аналогів у віртуальній світовій мережі. У такій системі координат є природнім те, що суспільство виступає головним творцем, об'єктом та споживачем віртуальних товарів та послуг. У віртуальному економічному просторі будь-яка взаємодія відбувається у вигляді гри за участі віртуалів – основної ланки інформаційного суспільства. Віртуали можуть являти собою як індивідуальний суб'єкт інформаційного простору, що діє незалежно та виключно у своїх інтересах, так і цілі віртуально-економічні об'єднання, що здійснюють широку економічну діяльність у віртуальному просторі. Обидві групи об'єднує те, що вони діють в рамках одної системи, певним чином залежать один від одного і є основою складної системи, яка і є віртуальним суспільством.

Процеси віртуалізації життя інформаційного суспільства достатньо широко досліджені як у зарубіжній, так і у вітчизняній історіографії. Такий тип суспільства з усіма притаманними йому рисами описаний у роботах А. Турена, Ж. Ліотара, Д. Белла, Е. Тоффлера, П. Дракера, З. Бжежинські. Історичні передумови розвитку інформаційного суспільства у економічному контексті відображені у працях

А. Гершенгорна, Р. Камерон, И. Кулішера, К. Паланьї. Особливостям економічного життя з точки зору його віртуалізації присвячені дослідження Ф. Броделя, Т. Парсонса, Ж. Бодріяра, Н. Лумана, В. В. Івановим, Б. В. Марковим, Н. А. Носовим. В українській історіографії свій вклад у дослідження феномену віртуальності, віртуального простору зробили Е. М. Герасимова, В. В. Брязкун, Т. Каменська.

Інформаційне суспільство як система функціонує за принципово новими канонами, які йому нав'язує час та фактор віртуальності. Як зазначає Д. В. Іванов, у віртуальному світі визначальним фактором суспільного життя в цілому є наукове знання. Воно витісняє ручну та механізовану працю як критерій оцінки вартості товарів і послуг. Економічні і соціальні функції капіталу переходять до інформації [2, с. 10]. Суспільство інформації водночас є суспільством знань. Система економічних відносин та місцезнаходження у ієрархії віртуального колективу у інформаційному суспільстві залежить від кількості знань і якості впровадження їх у практичну діяльність, що пов'язана з досягненням матеріальних та духовних потреб.

Як і будь-яка складна система, віртуальне суспільство потребує своєрідної технічної бази для свого існування та розвитку. Інфраструктурною такого суспільства виступає «інтелектуальна» техніка, яка у симбіозі з людиною може приймати рішення щодо поліпшення діяльності економічних чи інших структур у системі віртуальної реальності. Механічна техніка, якість і наявність якої індустріальну епоху достатньо довгий час впливала як на рівень життя людини, так і її місце у виробничо-суспільних відносинах, поступово стає неконкурентоспроможною у порівнянні з елементами штучного інтелекту.

Світова наука відзначає процес, коли суспільство вступає у технотронну еру, у якій стає можливою функція програмування виробничих соціальних процесів. На практиці це б фактично означало, що соціальний процес стає прогнозованим, тобто розвиток віртуального може позитивно впливати на реальне життя і допомагати уникати різноманітних економіко-фінансових та інших катаклізмів, що трапляються в процесі життєдіяльності сучасного суспільства. На практиці, якщо проаналізувати сучасні тенденції розвитку сучасного економічного простору, спроби використання інформаційних технологій у економічному прогнозуванні не дає гарантію економічного успіху як у віртуальному середовищі так і у реальному. З іншого боку, незважаючи на оптимізацію часу, нівелювання фактору простору, віртуалізація економіки розвиває незалежність і не контрольованість системи економічної від системи суспільної. З цих міркувань, інформаційне суспільство повинне адекватно оцінювати і оперативно реагувати на потенційні виклики, що можуть виникати у створеному ним віртуальному середовищі.

Процес віртуалізації економічної сфери суспільства являє собою загальне злиття економічного світу з віртуальними можливостями та реаліями людської свідомості, за наявності якого компоненти економічного життя суспільства (ринки, гроші, речі, товари, предмети широкого вжитку) підміняються їх спроектованими віртуальними, більш вдосконаленими копіями. Технологічним фундаментом сучасної економічної сфери

суспільства стає індустрія створення, обробки і передачі інформації. Однією з основ економічного розвитку віртуального суспільства є поєднання матеріального і віртуального виробництва, вдосконалення матеріальних виробничих відносин за допомогою їх інформаційно-інноваційного оновлення. Сама ж інформатизація життя суспільства як системи, зокрема і економічної його сторони, спричинює об'єктивну тенденцію до становлення феномену інформації як основного товару масового виробництва та споживання. Таким чином, вектори розвитку віртуальної економіки напружують залежать від швидкості та ступеню розвитку інформації як основного способу економічної взаємодії у інформаційному суспільстві.

Однією з центральних особливостей економічного розвитку інформаційного суспільства є феномен симулякру. Ж. Бодріяр визначив це поняття як відображення без оригіналу, репрезентація чогось, що може бути реальним, але не існує. Це псевдоріч, що заміщує агонізуючу реальність постреальністю за допомогою симуляцій, що видає відсутність за присутність, та знищує будь-які психологічні чи чуттєві кордони між реальним та уявним. В тому випадку, коли образність пов'язана з реальністю та породжує уявне, то симулякр генерує уявне другого порядку [1, с. 91].

Сучасний інформаційний простір і віртуальна економічна діяльність сучасного суспільства містить в собі елементи симулякру та симуляції. Сучасний розвиток приватного сектору, зростаюча кількість населення, невідповідність товарів індустріальної епохи тим запитам, які наявні в сучасному інформаційному суспільстві створюють ринок віртуальних товарів, або ж ринок симулятивної економіки. Продуктами віртуального капіталу, на які спостерігається найбільший суспільний попит є масова інтернет-культура, продукти віртуального споживання (онлайн-ігри, віртуальні тренди), за допомогою яких суб'єкт віртуального простору почуває себе комфортно та впевнений у своїй відповідності сучасним нормам віртуальної моди. Правильно побудований, в інформаційних умовах, маркетинг, підкріплений яскравою рекламою та навіюванням, проводить рекламу товару, тієї позиції, що саме це необхідне суспільству тут і зараз, створює симулякри, які зад допомогою маніпуляції суспільної свідомості є корисними для даного суспільства. Проте важливий той факт, що згодом ілюзія перетворюється в реальність, і суспільство як у віртуальному так і у реальному середовищі не в змозі відмовитися від тих чи інших товарів, які фактично були йому нав'язані за допомогою інтернет технологій. Фінансові спекуляції на ринку валюти часто стимулюють реальні інвестиції у розвиток реальної матеріального виробництва або культури.

Варто зазначити, що такий характер економічних відносин необхідний з точки зору розвитку виживання самого суспільства, адже задля споживання і обороту капіталу, необхідний будь-який продукт, що бути забезпечувати формулу виробництва-продажу-купівлі. Проте такий тип віртуальних економічних відносин у суспільстві як системі має низку протиріч, зокрема і політичних. У ідеальному вигляді інтернет-економіки з усіма її нюансами її існування – повинна системою безмежних можливостей та абсолютної фінансової і

торгової свободи, можливості розвивати будь-що у будь-яких обсягах. Проте дослідження останніх років показують що політичні еліти багатьох країн беруть активну участь у формуванні багатьох напрямків розвитку інноваційної економіки у віртуальному суспільстві [7, с. 311].

Одним з засобів щодо забезпечення контролю над суспільством в рамках віртуальної економіки є створення так званої «симулятивної віртуальної еліти». У інформаційному просторі вона являє собою, представлених в ролі еліти реальної, сукупність вищих прошарків віртуального суспільства, що представлені у масовій культурі, професійному спорті, представниками фінансового та рекламного бізнесів, тобто найвищих представників тих сфер, де формуються, рекламуються та продаються товари-симулякри та зароджуються нові тенденції у моді споживання. Ця еліта не має реальної політичної та економічної влади, проте вона, відповідно до політичної волі керівництва даним суспільством, в задає йому правильні тренди поведінки, орієнтує на правильну, з їх точки зору, реальну та віртуальну позицію. Таким чином йде пряме відволікання людини як від її власних фінансово-економічних так і від національно-політичних та світових проблем, які виникають у наш час.

Загальновідомо, що будь-яке суспільство складається з окремих індивідів, що його формують. У віртуальному суспільстві, з економічної точки зору, трудовий колектив складається з економічних одиниць які називаються «інформаційні працівники». Від традиційних працівників фабрики, заводу, цеху їх відрізняє те, що вони можуть створювати віртуальний продукт і трансформувати його у реальність відокремлено від суспільства, проте фактично залежать від нього, бо саме суспільство і є основним споживачем їхньої продукції. Ф. Уебстер є прихильником теорії, що передбачає врахування економічної цінності інформаційної діяльності будь-якої людини у системі віртуальних суспільних відносин. Якщо людина може припустити збільшення частки інформаційного бізнесу у валовому національному продукті, то вона цілком логічно приходиться до висновку, що економіка стає інформаційною. Якщо в економічній сфері праця окремою людиною превалює на діяльність у галузі сільського господарства або промисловості, то ми можемо говорити про ставлення віртуального суспільства та «інформаційного працівника» як принципово нової та невід'ємної ланки сучасного соціуму [7, с. 35–36].

Суспільне життя активно комп'ютеризується. Чим глибше процеси та елементи віртуалізації входять в суспільне життя, тим менше індивіди контактують між собою. Глобалізаційні процеси та розвиток комунікативних технологій нівелюють фактор простору, державних кордонів та роблять міжнародне спілкування максимально доступним та відкритим. Таким чином у економічному світі формується віртуальна особистість яка використовуючи невербальні засоби спілкування та високий розвиток інформаційних технологій починає принципово нову економічну діяльність. Н. Б. Маньковська визначає «людину економічну віртуальну» як модель, теоретичну конструкцію, яка є абстракцією

живого реального індивіда, що активно діє у сфері віртуальної економіки. До типових характеристик людини економічної додаються риси, породжені віртуальною формою буття, яке віртуалізує економічна свідомість [4, с. 113].

У зв'язку з появою нових можливостей для економічної творчості на теренах віртуального простору, в системі суспільних відносин формується віртуальна свідомість. Її безпосередні витoki з точки зору економічної діяльності знаходять у соціальному вимірі суспільства інформації. У силу того, що процеси віртуалізації розширюють практичне поле економічної діяльності, в свідомості особистості формується нова мотиваційна система. Особистість орієнтована на безперервне самоосвіту і розвиток творчих здібностей, залучення до системи інтеркультурних цінностей і стрімко формується і трансформується відповідно до глобальних світових стандартів. В умовах нової віртуальної конкуренції саме вміння адаптуватися до нових умов, бажання ризикувати, відчуття домінуючої сучасної парадигми, у напрямку якої необхідно створювати інформаційний продукт стають ключем до успіху та реалізації особистості на віртуальному просторі, її реальне та віртуальне визнання її повноправним суб'єктом та учасником сучасних інформаційно-суспільних відносин.

Інформація, яка в останні роки стає головним ресурсом, цінністю та багатством перетворюється і на основний товар віртуального суспільства. Інформаційні продукти та послуги обмінюються на віртуальному економічному ринку та мають велику кількість принципово нових особливостей як на стадії розробки та виробництва, так і на етапі коли вони стають елементами обороту капіталу. Найбільш інноваційними властивостями інформації є споживча невичерпність в процесі використання, самозростання та постійна трансформація в процесі споживання, особлива невизначеність її корисності, відсутність залежності між вихідним обсягом конкретних знань і обсягом нового створеного знання, висока мобільність, як в просторі, так і в плані переходу з одних наук в інші без втрати актуальності [8, с. 202].

У віртуальній економіці інформація як товар стає і об'єктом маніпуляції суспільною свідомістю. Правильне її викладання або так званий «інформаційне вкидання» у мережу часто дає змогу змінити ті чи інші економічні тенденції. Поява в мережі новин про те, що золотовалютні резерви країни скорочуються достатньо часто проваюють знецінення національної валюти, яка в свою чергу спричиняє часткову паніку серед населення. Інформація, щодо стану економіки у будь-якій країні достатньо часто може бути не точною, але використовується певними колами впливу, щоб спричинювати політичну кризу та згодом прийти до влади. Інформація впливає на коливання цін щодо енергоресурсів. Наприклад лише попередні заяви міністрів закордонних справ країн-членів ОПЕК, Росії та Ірану про лише можливе скорочення видобутку нафти у зв'язку перенасичення нею ринку, викликало поступові процеси підйому ціни на неї.

Інформація як економічний ресурс, вважає П. Пільнер, використовується у різноманітних напрямках результатом чого є різноманіття форм втілення і шляхів

створення вартості. Серед основних напрямків слід виділити наступні:

– комерціалізація інформації в товарах, послугах, технологіях (створення наукоємної продукції, інтелектуальних товарів, інформаційних послуг, розробка нових технологій виробництва та управління і т.д.);

– вплив на суб'єктивні сприйняття і очікування економічних суб'єктів. Як приклади можна привести створення інформаційного образу продукту, компанії (репутація), формування потреб або вплив на них [6, с. 211].

У системі сучасних соціальних відносин віртуалізація економіки сприяє появі нових механізмів економічної взаємодії. Створюються нові спрощені системи реєстрації та ведення бізнесу, у передових країнах світу фактично зникає фактор бюрократизації, ведення ділових переговорів та партнерська діяльність піднімається та принципово нових рівень. Змінюється характер торгівлі на біржі, що є одним з наймасовіших елементів економічної діяльності, широко поширеної серед різних верств населення. Якщо ще 20–30 років у масовій свідомості біржа являла собою величезну кількість людей, «літаючий папір» по залі, безперервні телефонні дзвінки, то зараз достатньо 10–15 людей з сучасною електронною апаратурою, які скеровують фінансові потоки, еквівалент яких оцінюється у десятки мільярдів доларів, у тисячах різних напрямках. На зміну традиційним підприємствам з ієрархічною функціонально-організаційною структурою приходять мереживі підприємства з можливостями їх постійної реорганізації та реінжинірингу бізнес-процесів, робота яких цілком зорієнтована на задоволення потреб індивідуального споживача в режимі реального часу. Віртуальне підприємство постає системою, що складається з системи співтовариств компаній або виробників, що територіально не об'єднані. Для їх діяльності характерний мінімальний контакт проте широкий обмін продуктами своєї праці.

Проте у функціонуванні віртуальних підприємств є і свої недоліки. До них можна віднести відсутність змоги перевірити підприємство партнера на чесність та порядність, відсутність соціального захисту з боку державного апарату внаслідок відмови від традиційної системи трудових відносин. Достатньо часто віртуальні підприємства характеризуються вузькою спеціалізацією та однорідним продуктом а це робить суб'єкта віртуальної економіки занадто залежним від економічної політики своїх партнерів. В. Мейтус висловлює думку, що невдала або помилкова діяльність однієї людини може тягнути за собою руйнування економічної структури в цілому. Додатково можна виділити небезпеку постійного розширення підприємства шляхом впровадження системи мережевого маркетингу, що в свою чергу призводить до неоднорідності учасників віртуальної організації, та як наслідок, фінансової нестабільності [5, с. 94].

Економічний розвиток віртуального суспільства неможливий без розвитку культурної складової, що є однією з умов поступового прогресу та становлення міжособистісної основи спілкування між суб'єктами інформаційного суспільства. Культура визначає поведінку індивіда, зокрема і економічну, всередині суспільства. Культурний аспект є ключовим при

формуванні сучасних тенденцій у віртуальному економічному просторі як регулятивний механізм економічної діяльності. У системі культурних цінностей віртуального економічного життя немає жорстких розмежувань між матеріальними і духовними формами її предметності, в силу того, що економічне життя і діяльність у віртуальному просторі представлена в формі образів, симулякрів. М. Кастельс наголошує на тому, що сучасна економічна культура грає роль відображення інформаційних, технологічних та соціально-економічних процесів, що забезпечують взаємодію економічної свідомості та економічної реальності у світі віртуального. У віртуальному економічному світі на зразок реального відбувається організація дозволя, зміна віртуальної поведінки, культури ведення бізнесу у віртуальному просторі [3, с. 78].

Віртуалізація економічної діяльності соціуму як і віртуалізація усіх аспектів життя сучасного суспільства вносить корективи у сучасне життя індивіда. Активна економічна діяльність і співробітництво у віртуальному просторі, на сьогоднішній день, є необхідною умовою для соціалізації індивіда у суспільстві інформації. Всеохоплюючий процес інформатизації економіки та її переведення в інформаційний просторі, з одного боку пришвидшує суспільний прогрес, відбувається оптимізація виробництва найрізноманітніших товарів, пришвидшення процесу надання будь-яких послуг, а можливості щодо своєрідної економічної творчості у віртуальному світі є набагато більші ніж у реальному. Проте з іншої сторони, симулятивний характер віртуальної економіки перериває традиційні зв'язки між суб'єктами суспільства, сприяє поступовому зникненню живого суб'єкта економічних відносин, що поступово зникає на безмежних теренах віртуального простору. Віртуальна економіка поступово нівелює кордони між державами, тим самими сприяючи поступовому зникненню традиційних механізмів внутрішньої та зовнішньої торгівлі, економіко-національного колориту окремих країн. Підприємці, які не можуть в силу недостатньої освіти або відсутності нових ідей, пристосуватися до нових умов торгівлі у інформаційному просторі – відходять у історію.

У XXI столітті, у епоху інформації, віртуальна економіка є одним з необхідністю, яка буд забезпечувати прогрес суспільства як віртуального так і реального. Правильне використання переваг віртуальної економічної діяльності та їх вдала кореляція з надбаннями економічної науки аграрної та індустріальної епохи, вдосконалення ринкових механізмів розвитку економіки на віртуальному просторі, чесна конкуренція в умовах глобалізації, розподіл матеріальних та духовних благ епохи інформації за здібностями, є одним з ключів для побудови сталої, високорозвинутої, доступної для кожного системи суспільних відносин, що забезпечить гармонійний та безперервний розвиток людства.

Список використаних джерел

1. Бодрийяр Ж. Симулякри і симуляції / Ж. Бодрийяр // Філософія епохи постмодерна / Сб. переводов і рефератов. – Минск, 2006. – 783 с.
2. Иванов Д. В. Виртуализация общества / Д. В. Иванов. – СПб.: «Петербургское Востоковедение», 2000. – 96 с.
3. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура / М. Кастельс // Пер. с англ. под науч. ред. О. И. Шкаратана. – М.: ГУ ВШЭ, 2000. – 608 с.

4. Маньковская Н. Б. Эстетика постмодернизма / Н. Б. Маньковская – СПб.: Алетейя, 2000. – 347 с.; Иванов Д. В. Виртуализация общества / Д. В. Иванов. – СПб.: «Петербургское Востоковедение», 2000. – 114 с.
5. Мейтус В. Виртуализация производства / В. Мейтус // Проблемы теории и практики управления. – 2004. – №1. – 154 с.
6. Пильцнер П. Безграничное богатство / П. Пильцнер // Новая постиндустриальная волна на Западе. – М.: Academia, 1999. – 430 с.
7. Плескач В. Л., Затонацька Т. Г. Електронна комерція / В. Л. Плескач, Т. Г. Затонська // Підручник. – К.: Знання, 2007. – 535 с.
8. Уэбстер Ф. Теории информационного общества / Ф. Уэбстер. – М.: Аспект Пресс, 2004. – 400 с.

References

1. Bodrijar Zh. Simuljaky i simuljacija / Zh. Bodrijar // Filosofija jepohi postmoderna / Sb. perevodov i referatov. – Minsk, 2006. – 783 s.
2. Ivanov D. V. Virtualizacija obshhestva / D. V. Ivanov. – SPb.: «Peterburgskoe Vostokovedenie», 2000. – 96 s.
3. Kastel's M. Informacionnaja jepoha: jekonomika, obshhestvo i kul'tura / M. Kastel's // Per. s angl. pod nauch. red. O. I. Shkaratana. – M.: GU VShJe, 2000. – 608 s.
4. Man'kovskaja N. B. Jestetika postmodernizma / N. B. Man'kovskaja – SPb.: Aletejja, 2000. – 347 s.; Ivanov D. V. Virtualizacija obshhestva / D. V. Ivanov. – SPb.: «Peterburgskoe Vostokovedenie», 2000. – 114 s.
5. Mejtus V. Virtualizacija proizvodstva / V. Mejtus // Problemy teorii i praktiki upravlenija. – 2004. – №1. – 154 s.
6. Pil'cner P. Bezgranichnoe bogatstvo / P. Pil'cner // Novaja postindustrial'naja volna na Zapade. – M.: Academia, 1999. – 430 s.
7. Pleskach V. L., Zatonac'ka T. G. Elektronna komercija / V. L. Pleskach, T. G. Zaton'ska // Pidruchnyk. – K.: Znannja, 2007. – 535 s.
8. Ujebster F. Teorii informacionnogo obshhestva / F. Ujebster. – M.: Aspekt Press, 2004. – 400 s.

Nosach B. O., graduate student of social philosophy, philosophy of education and education policy, National Pedagogical Drahomanov University (Ukraine, Kyiv), gileya.org.ua@gmail.com

Virtual economic environment of modern society: the path of social transformation

This article analyzes the current state of society as a complex system, which is increasingly integrated into the virtual space in the course of economic activity. Here is investigate the analysis of the features, trends and specifics of economic development in the information age inherent in society as a social system. Special attention is paid to the evolution of the economic cooperation among individuals as integral entities of the society in a virtual economic area. Attempted reflection ratio and mutual existence of real and virtual social economy life and their influence on the national and global economic systems.

Keywords: virtual economy, simulacra and simulation in economy, information society, and politics virtuality, virtual enterprise.

* * *

УДК 130.2+168.522:304.44

Онофрійчук О. А.,
кандидат філософських наук, доцент кафедри
філософії, Миколаївський національний
університет ім. В. О. Сухомлинського
(Україна, Миколаїв), logicasefa@mail.ru

ДИНАМІКА ПРОЦЕСІВ СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ ТА МІЖКУЛЬТУРНА ВЗАЄМОДІЯ

Аналізуються актуальні для філософського та культурологічного дискурсу процеси міжкультурної взаємодії. Метою дослідження є вивчення інтеграційних процесів, що впливають на поєднання світових культурних традицій та сучасного духовного життя України. В результаті аналізу найбільш популярних філософських, соціологічних та культурологічних концепцій розвитку суспільства та порівняльного аналізу національних та зазальноюдьських духовних цінностей сформульовані концептуально-методологічні засади усвідомлення особливостей духовного життя сучасного соціуму, що знайшли узагальнення в теоретичній моделі механізмів інтеграції світової культурної спадщини в духовне життя українського суспільства.

Специфіка даної теоретичної моделі полягає в системному підході до розуміння динаміки процесів суспільного розвитку, який враховує суттєві зміни у методології сучасного соціального пізнання та застосовує архетипний аналіз проявів постмодерністських категорій в українській суспільній свідомості.

Ключові слова: теоретична модель, механізми інтеграції, комунікативна філософія, парадигма соціального пізнання, архетипний аналіз української культури.

Актуальність даної тематики обумовлена багатьма причинами: світоглядною багатополарністю сучасності, транзитивністю українського суспільства, динамізмом та складністю соціальних змін. Глобальні інтеграційні процеси, які охопили суспільне виробництво, культуру, духовне життя, освітню та наукову сферу, стали визначальними факторами формування способу та якості життя усього світу та окремих державно-організованих суспільств. Інтеграція України у світовий, в першу чергу Європейський культурний простір спрямовується самим життям, стратегічною політикою України на співпрацю із Європейським та світовим співтовариством. Нині в Україні розгортаються процеси змін, що мають на меті всебічне забезпечення інтересів людини, сприяння її прагненню жити й творити в гармонії зі своїми духовними цінностями, суспільством, природою. Спираючись на цей підхід, Україні потрібно забезпечити цілісну політику гуманітарного розвитку, адекватну модернізації суспільства в межах загальноєвропейських тенденцій.

Дані обставини потребують серйозного осмислення і уточнення, всебічної рефлексії виховних культурних детермінант конструювання та моделювання аксіологічної складової української ментальності і духовності.

Теоретичну основу дослідження становлять фундаментальні положення, що стали основою сучасних теорій культурно-цивілізаційного розвитку соціальних систем: теорія циклічної динаміки О. Шпенглера, «соціокультурна динаміка» П. Сорокіна, ідея «великих цивілізацій» А. Тойнбі, вчення про «періодичність в розвитку культури» М. Бердяєва. Праці вітчизняних та зарубіжних науковців, які досліджували феномен культури, цінності та ціннісні орієнтації, заслуговують на увагу, зокрема М. Алексєєвої, І. Бичка, Ю. Богуцького, Ф. Вашука, С. Гатальської, Г. Головних, П. Гнатенка, Л. Дротенко, М. Кагана, І. Кравченка, В. Співака, Л. Столовича, В. Шубіна тощо. Проблематика культурної взаємодії набула відображення у працях В. Андрущенко, І. Бойченка, Ж. Безвершук, А. Гальчинського, О. Гриценка, І. Дзюби, В. Ковальського, А. Колодій, С. Кримського, В. Малахова, А. Монової, В. Лісового, В. Нікітіна, Л. Новохатько, В. Рожка, В. Скуратівського, В. Трощинського, С. Чукут та ін.

Науковці підкреслюють, що український соціум розвивається нелінійно, припускаючи існування взаємовиключних перспектив – прогресу й процвітання, і поряд з цим – виникнення нових фатальних небезпек. Його системне реформування потребує цілісного концептуального осмислення умов, факторів і механізмів включення світової культурної спадщини в контекст української культури. Сучасне українське суспільство здійснює вибір соціальної парадигми, призначення якої – сформувати нову ціннісно-нормативну систему. Тому важливим напрямом філософських та культурологічних досліджень виступає аналіз та обґрунтування детермінант (умов, факторів,